

## СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **Дамяна Огнянова Лютакова** на тема **„Медийна комуникация за формиране на обществено мнение към корупцията“**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, шифър 05.02.24  
„Организация и управление извън сферата на материалното производство“

от проф. д-р Луливера Делчева Кръстева - Стоянова, Софийски университет  
„Св.Кл.Охридски“, член на научното жури по защита на дисертационния труд, заповед  
№ 974/06.04.2021 г. на зам.ректора по НИД и МС на УНСС.

Представеният за публична защита дисертационен труд на Дамяна Лютакова отговаря на изискванията за подобен род изследвания по отношение на *структурата и обема* на текста. Дисертацията е 229 страници, включени са 18 графики. В библиографията са посочени 186 източника, 117 от които научна литература (49 заглавия на кирилица и 68 на латиница) и 69 статии. **Съдържанието е прецизно структурирано** в увод, четири глави, заключение, библиография и две приложения.

**Темата** на дисертационния труд „Медийна комуникация за формиране на обществено мнение към корупцията“ е изключително актуална и значима. Дисертантът си е поставил трудна задача да анализира един извънредно сериозен обществен проблем и да заяви специфичен научноизследователски фокус - доколко медиите са фактор за изграждане на активна социална нетърпимост към това негативно явление, кои са причините, които възпрепятстват този процес.

**Цел.** Авторката е разделила целта на изследването на три важни компонента: теоретично изясняване важността на медийната комуникация, на корупцията като социален феномен и на формирането на обществено мнение на нетърпимост към него.

Тези проблеми в българската научна литература не са предмет на отделно социологическо или научно-приложно изследователско внимание. Считаю, че Дамяна Лютакова се е **справила изключително добре с това научно предизвикателство** и благодарение на прецизно дефинираните цели внася допълнителни знание и интерпретация в комуникационните и медийните проучвания.

*Задачи.* Дисертантът си поставя 10 амбициозни задачи – анализ на откритите ефекти от отразяването на корупцията, да се определят основни принципи на нормативна регулация и контрол, да се изведат проблемите и недостатъците в тях и да се направят препоръки за подобряване на дейността по борбата с корупцията във всички сфери и дейности на нейната проява, да се представят възможности за съставяне на ефективни законодателни норми за преодоляване на контрол и натиск върху медиите, на манипулации към проблема.

**Всички те са извършени успешно и водят до важни научни и практико-приложни резултати.** Дамяна Лютакова обуславя острата социална потребност темата за противодействието на корупцията с най-активно съучастие на медиите да влезе в дневния ред на обществото.

**Обектът и предметът** са формулирани коректно и детайлно.

Авторката предлага **четири основни хипотези**, които стават отправни посоки на нейните изследователски усилия. Първата теза е свързана с идеята, че ролята на общественото мнение за достигане на социалнозначима политика нараства в дигиталната среда (с. 9).

Особено интересна и съществена е третата хипотеза, че медиите нямат разработена собствена политика за формиране на общественото мнение за корупцията, за да могат ефективно да я реализират.(с.10)

*Методологията* включва различни изследователски **методи** – (количествени и качествени) - дедуктивен, аналитичен, корелационен анализ, вторичен анализ (метаанализ), онлайн анкета с непредставителен характер (със 120 респондента и 112 отговора). Въпросникът е с 18 затворени въпроси. Всеки подход дава възможност да се **надгражда текста**.

Изследването обхваща няколко научни области - социология, социална психология, теория на комуникацията.

**В първа глава** - „Медиите в дигиталната епоха“ Дамяна Лютакова разглежда най-нови процеси и тенденции в медиите, навлизането на алгоритми в работата им като се позовава на различни световни изследвания. Представени са интересни данни за процеси, които дълбоко променят взаимодействието на публиките с медиите, разлики между традиционната журналистика и т.нар. имерсивна информационна среда (с.24). Според

авторката познаването на социалния контекст, в който се реализира медийната комуникация е от ключово значение за формирането на обществено мнение. „Прочитът“, разбирането и осмислянето на едно послание стават възможни, ако публиката разполага с представа за конкретната социална ситуация, съдържаща се в посланието, отбелязва Дамяна Лютакова.

Дисертантът прави извода, че това съвсем не е лесно, засяга области, където публиката е свръхчувствителна, освен това тя дълбоко и бързо се променя (с.53). Принос е и предложеният работен изследователски модел за функционалната натовареност при формирането на публичния дневен ред на обществото.

Във **втора глава** Дамяна Лютакова е използвала подход, който позволява **много добре да бъдат систематизирани преки и косвени фактори за корупционни практики**, през социалния контекст, който ги подхранва. Изведена е авторова работна дефиниция за корупция (с.75-76) и са открити видове нейни прояви (с.77-78). Анализирани са и зависимости, които ограничават традиционни медийни функции, критичната и разследващата журналистика. (с.95)

Обект на **трета глава** са съществени характеристики и функции на общественото мнение – функция на позициониране, функция на интеграция, функция на трансформация, на социална подкрепа, функция на преодоляване на когнитивен дисонанс. Вторият акцент в тази част на труда е свързан с формирането и трансформирането на общественото мнение чрез инфотеймънт, пбблик рилейшънс, разглеждат се медиите като комплайънс-агент. За да реализират тази си най-нова роля, според авторката, медиите следва да обогатяват своите компетенции за корупцията и нейното противодействие.

Дисертантът подчертава, че изява на общественото мнение е възможно само когато в основата на неговото зараждане и развитие стои осведомено обществено разбиране на проблема, за да подкрепи политика за неговото решаване. Трудността обаче е в това, че точно то обикновено липсва у публиките.

Последната, **четвърта глава** представя резултатите от авторовата онлайн анкета за влиянието на медиите за формиране на обществено мнение към проблема корупция. Осъществен е и вторичен анализ на информационната екосистема в България през наблюденията на пет международни неправителствени организации, наблюдаващи медиите и състоянието на корупцията в България.

Емпиричното проучване потвърждава хипотезата, че за по-голяма част от публиките, информацията, която получават от медиите, не удовлетворява техните очаквания. Хипотезата е потвърдена с корелационни коефициенти. На тази база Дамяна Лютакова е направила много съществени изводи за липсата на ефективна медийна комуникация, която не е в състояние да формира обществено мнение на нетърпимост към корупцията.

Подбраните изследователски подходи са релевантни на целите на изследването. Всеки от тях позволява на автора да внесе своя принос в теоретизирането на медийната комуникация като цяло и на формирането чрез нея на обществено мнение за корупцията в частност.

В **заключението** Дамяна Лютакова обобщава резултатите от проведеното проучване и стига до извода, че медиите са в ситуация на дисфункционална натовареност, не се реализират иманентно присъщи техни функции на ориентиране на обществото в социалния контекст. Следствие на това не може да се появи и осведомено обществено разбиране относно корупцията, активно обществено мнение на нетърпимост спрямо нея. Налице е задълбочаваща се криза на доверие в медиите от страна на публиките.

Като **важно достойнство** на дисертационния труд държа да отбележа качеството за надграждането на множество фактология и аргументи.

Посочени са **четири научно-приложни приноса** (с.196), които възприемам напълно.

**Авторефератът** включва всички необходими елементи и дава ясна представа за качествата на дисертационния труд, отразява точно същността му, както от гледна точка на съдържанието, така и по отношение на изведените приноси. Представен е отделно и списък с научните публикации - дисертантът има участия с доклади по темата в пет форума, два от които международни, два в докторантски четения.

**Бележки:** Емпиричното изследване според мен би спечелило още повече, ако бе използван и методът контент-анализ. Той би доупълтнил направените изводи от анкетното проучване и би бил още един принос на дисертационния труд. Би позволил да се систематизират още по-отчетливо доказателства на твърдението, че в българската медийна среда съществува „култура на примирение към корупцията“, както и да се

стесни прекалено широкия фокус на темата като реализация, като се заяви съсредоточение на изследването повече през българските медийни практики.

Необходими са някои прецизирания: в увода да се открият по-категорично всички задължителни негови елементи, така както е направено в автореферата, както и по-грижлива редакция на текста в граматично отношение.

Имам два въпроса: Бихте ли посочили най-актуални според Вас български изследвания за корупцията и дълбочинни проучвания за реалното състояние на медиите у нас? и 2. Кои са реално възможните най-ефективни стъпки на този етап за формиране на обществено мнение на непримиримост към корупцията в България?

**В заключение:** Рецензираният труд запълва важно научно поле – чрез изследване на медийната комуникация показва причинно-следствените връзки между формирането на обществено мнение на нетърпимост към корупцията и медийните практики. Той е изключително значим и от интерес за широка аудитория. Проучването е проведено коректно. По него е работено систематично, с внимание към различните аспекти, които да представят по-пълно научноизследователския проблем. Поради това ще гласувам „За“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на **Дамяна Огнянова Лютакова** за дисертационния ѝ труд на тема **„Медийна комуникация за формиране на обществено мнение към корупцията“**

5.05.2021 г.

гр. София

Член на научното жури:

проф. д-р Луливера Кръстева